

FINANSIERINGSWORKSHOP PÅ WSP 9 JUNI 2016

Delad Energi och WSP bjöd in till en workshop kring temat cirkulära finansieringslösningar. Mötet mellan finansiärer, statliga utredare och företag med konkreta idéer, behov och utmaningar utmynnade i intressanta diskussioner: Vems uppgift är det att skapa plattformar för cirkulära affärsmodeller att frodas i? Hur integrera andra värden än rent monetära i balansräkningen? Vilka möjligheter finns för offentliga aktörer att gynna cirkulära företag utan att snedvrída marknaden? Hur paketera affärsidén så att den blir attraktiv för finansiärer? Hur hantera gränsdragningar och risker som uppstår i samverkan mellan organisationer?

Charlotte Hauksson summerade dagen med: "Samverkan, tillit och mod. Här nere i Skåne kör vi, vi har massor av idéer, vi vill testa. Det är inte slut nu, det är nu vi börjar. Vi återkommer!"

Dagen inleddes med presentation av tre konkreta exempel på cirkulära affärsmodeller:

Det kommunalägda avfallsbolaget Sysav berättade om sin vision, "bidra till att göra Skåne till världens mest hållbara region" – vilket innebär att det måste samarbeta med andra aktörer. Goda samarbeten bygger på förtroende, vilket kan ta tid att bygga upp. I projektet *Delad Energi* har man fått möjlighet att göra just detta, och därigenom bl.a. identifierat restflöden som skulle kunna utnyttjas för exempelvis biologisk odling. Sådan verksamhet ligger dock utanför Sysavs uppdrag, så samarbetspartners behövs, och därmed fungerande affärsmodeller för detta.

Fastighetsbolaget Trianon berättade om sitt förvärv av hyreslägenheter i Lindängen, ett bestånd som var i stort behov av upprustning, både fysiska renoveringsbehov men också socialt i relationen till de boende. Genom ett strategiskt beslut att satsa på både sociala, miljömässiga och ekonomiska hållbarhetsaspekter har de på några år lyckats fördubbla marknadsvärdet på fastigheterna. Energieffektiviserande åtgärder i samband med renoveringar täcker renoveringskostnaden vilket gör att hyran kan hållas på en stadig nivå. Samtidigt satsas på sociala klausuler i upphandlingarna där boende i området sätts i arbete. Trots bankernas skepsis och benämning att det skulle vara "filantropiska projekt", så är det idag lönsamt och en mycket god affär!

WA3RM arbetar med regenerativ industriutveckling. Det räcker inte med hållbar utveckling (status quo), måste gå mot regenerativa flöden för att föda en framtida större befolkning.

WA3RM tar tillvara på industriens spillvärme och bygger ett affärsfall kring det. Aktörer knyts till caset och till slut skapas ett bolag som kan driva det, finansiering säkras och kontrakt skrivs mellan alla parter. Att vara mittemellanaktören som fixar ihop affären är en framgångsfaktor, men det gäller också att ha en plan för att hantera risker, exempelvis om en viktig aktör skulle hoppa av samarbetet.

Dagen fortsatte med att Ola Alterå berättade om sitt regeringsuppdrag kring Cirkulär ekonomi. Tanken med cirkulär ekonomi är egentligen inett nytt under solen, menar Ola, förutom att utmaningen är större, men verktygen bättre och aktörerna mer med på banan än tidigare. För att lyckas handlar det mycket om att bryta stuprören och skapa nya typer av lösningar. Uppdraget från regeringen rör sig främst inom områdena återbruk/återanvändning, inte så mycket i material- och energiåtervinning, men Ola är intresserad av helheten och tog även tillfället till att efter lunchen sitta ner i en mindre grupp och diskutera erfarenheter från Delad Energi mm. Vi hoppas det kan bidra i arbetet som ska till med att föreslå styrmedel för att ställa om till en mer cirkulär ekonomi. Uppdraget ska slutrapporteras i februari 2017.

Fyra representanter från olika finansiärer/investerare var på plats och berättade om sina portföljer och hur de kan bidra i omställningen till en mer cirkulär ekonomi, och specifikt stötta sådana affärsmodeller:

Alexander Schenk från Europeiska Investeringsbanken berättade om ett paradigmskifte, och deras möjligheter att ta lite större risker för vissa projekt (det behövs för att få igång investeringarna i Europa igen). EIB är världens största finansiär: utan krav på vinster men däremot att finansieringen ska generera samhällsnytta, så det låter lovande för nya innovativa affärsmodeller.

Andreas Stubelius från Energimyndigheten visade på en liten del av allt de gör inom energiområdet och för att stötta utvecklingen av forskning och innovation. Behovet av stöd och finansiering ser olika ut i olika faser, och just miljöteknikbranschen har svårt att hävda sig i riskkapitalmodellen. Energimyndigheten är också begränsade av stadsstödregler. Nya finansieringsmodeller som kan fungera bättre är på gång: Grön fond (kommer till hösten), Demo och Fond i fond.

Johan Olsén från Almi arbetar i huvudsak med småföretagare, där Almi har en stor portfölj med finansieringsmöjligheter, bl.a. innovationslån, mikrolån och företagslån. Lite mer förmånligt är de förstudiemedel som kan sökas (upp till 100 000 kr), samt lån för innovativa SME som har en annan riskprofil än de ganska dyra traditionella Almi-lånen. Rådgivning och stöttning finns alltid med i paketet, och med den erfarenhet Almi har kan det vara en viktig hjälp vid paketering och lansering av innovativa tjänster och produkter.

Staffan Movin från Stiftelsen MTC (Marknadstekniskt Centrum) kopplar ihop forskning och akademi med näringslivet i samverkansprojekt som ska lösa behov av samhällsutveckling. Dilemmat med samverkansprojekt för samhällsutveckling är dock att vinsten inte gagnar utvecklaren, utan samhället i stort. Utmaningarna är många, bl.a. att få ihop projektet/affären så att den blir finansierbar - hitta rätt i juridiken, regelverken och olika grader av offentligt/privat investering. Nya lösningar som hanterar detta på olika sätt är t.ex. gröna obligationer, BID och green/social impact bonds.

Diskussionen efter presentationerna blev lång och hade kunnat pågå mycket längre – vilket också är meningen, denna workshop är bara början på samtalet! Frågor som berördes var bl.a. hur få in icke-monetära värden in affärsmodellen, t.ex. risker med fossilberoende, sociala värden etc. Ett steg bör vara att riktigt långsiktiga investerare som pensionsportföljerna värderar detta på ett bättre sätt. Hemsö berättade att de släppt en ny fond med sociala hållbarhetsklausuler, men det är svårt att sätta fingret på hur det räknas hem.

Energi är enklare eftersom det ger konkreta siffror, men sociala värden syns inte i kalkylen, endast i marknad/good will. Energimyndigheten har också börjat tänka i sådana banor och låter WWF utvärdera den totala reduktionen av CO₂-utsläpp som projekten de finansierar kan bidra till. EIB berättade om exempel som finns i Europa, t.ex. i Frankrike där räntan på lånen för fastighetsutvecklare styrs av sociala aspekter, likt sådana åtgärder som Trianon arbetar aktivt med. Vad är hindren för att få privata aktörer att finansiera samhällsnyttor? I övriga Europa är det vanligt med PPP, men i Sverige verkar det som att man inte vågar, det finns en ideologisk/politisk barriär.

Det kan också handla om att slå hål på myten eller den mentala bilden att miljö och hållbarhet måste kosta så mycket pengar, det behöver inte vara så, se på Trianon exempelvis. De lyfter inte de sociala och miljömässiga vinsterna i samtal med banken, utan den vinnande affären. WA3RM pratar också främst om affären, de industrier de samarbetar med får betalt för sin spillvärme, slipper kyla bort den, att det sedan blir en grön affär är bonus.

En utmaning är också kortsiktighet i många affärer av idag, det är en utmaning att hämta hem investeringar på bara 24 månader. Almi lyfte att visst står det i policys att hållbarhet ska ingå i deras affärer, men änså länge har de varit ganska defensiva, och sträcker sig inte längre än enklare miljöbedömningar i början av projekten. Där borde finnas utrymme, potentialen är stor om en så stor långgivare börjar ställa krav. Ola Alterå påpekade att det är just detta som behövs, att banker och andra finansierare förstår det långsiktigt hållbara i en cirkulär ekonomi, först då kan vi komma vidare från att bara avstå från direkt smutsiga investeringar (kol mm), till att stötta mer dynamiska affärsmodeller som bidrar till förbättringar.

En annan fråga som kom upp i sammanhanget är huruvida det finns en gräns för den cirkulära ekonomin? Alla pratar fortfarande om tillväxt, men är det möjligt? Vi bygger en cirkulär ekonomi, men med linjära måtvärden. Vägen fram är att sätta standarden för vad som ska mätas, först då går det att hitta styrinstrument för att nå målen. Har du ett måttvärde och någon som vill sätta ett pris på det, då går det att arbeta fram mot målet. Almi inflikade att de sitter med balansräkningar dagligen, och det skulle vara trevligt att sätta tänderna i frågor kring sociala aspekter och miljö.

En fråga där åsikterna delvis gick isär var materialvalsfrågan. Den är viktig ur hållbarhetssynpunkt, där exempelvis Sunda Hus kommit långt med att ställa krav. MTC inflikade dock att vi bör akta oss för att fokusera för mycket på enskilda material, för då bygger vi bort innovationspotentialen för framtida lösningar.

Vem är det då som ska driva arbetet mot en cirkulär ekonomi? Var finns plattformarna för det och vem ska ansvara för dem. Hur komma fram till gemensamma målbilder? Även här kom flera olika inspel, även om de flesta är överens om att det ska vara en öppen process. Vinnova, den statliga innovationsmyndigheten är en viktig aktör, och någon tycker de kan ta en större roll. Utan de enskilda entreprenörerna som finns överallt i samhället händer dock ingenting, de är bränslet som driver processen framåt. Det kan ta tid att bygga plattformar, Delad energi – som är just en sådan plattform på lokal nivå – har tagit lång tid att bygga upp. Det krävs förtroende för att bygga i samverkan. Vilka styrmedel krävs för att sätta igång det cirkulära? Hur sätta igång en process innan det finns en marknad med kunder? En väg är att titta på bidrag (t.ex. för att ta upp fosfor ur havet eller andra cirkulära åtgärder för miljön). Miljön får agera "kund", innan en marknad med betalande kunder kommit på plats.

Vi på WSP tackar alla som var med och förde diskussionen framåt. Hör av er till oss om ni har frågor och funderingar kring finansieringslösningar, cirkulär ekonomi och projektet Delad Energi är dubbel energi. Som sagt, samtalet har bara börjat. Vi hörs!

// Charlotte Hauksson & Annie Bengtsson, WSP Sverige